

Порівняльний аналіз даних еластографії зсувної хвилі при захворюваннях передміхурової залози

В.М. Кравчук

Національний військово-медичний клінічний центр «ГВКГ», м. Київ

Мета дослідження: визначення можливостей еластографії зсувної хвилі в діагностиці захворювань передміхурової залози (ПЗ).

Матеріали та методи. Дослідження із залученням 118 пацієнтів проведено в клініці урології НВМКЦ «ГВКГ». Пацієнтів розподілили на 4 групи: група 1 (n=29) – контрольна (умовно здорові пацієнти), група 2 (n=25) – пацієнти з підозрою на доброякісну гіперплазію передміхурової залози (ДППЗ), група 3 (n=31) – пацієнти з підозрою на хронічний простатит, група 4 (n=33) – пацієнти з раком ПЗ. Усім пацієнтам проводили комплексне трансректальне ультразвукове дослідження (ТРУЗД) ендокавітальним ЕС 6,5 МГц/10R датчиком з використанням ЕЗХ. Пацієнтам груп 2, 3, 4 виконували трансректальну мультифокальну біопсію ПЗ за стандартною 12-точковою схемою, додатково – біопсію з підозрілих ділянок, виявлених за допомогою еластографії зсувної хвилі.

Результати. Установлено значення пружності тканини ПЗ: без патології – до 29 кПа, при ДППЗ – 30–39 кПа, при хронічному простатиті – 40–69 кПа, при раку ПЗ – більше 70 кПа. Відзначено високу інформативність еластографії зсувної хвилі, що становила більше 90% у всіх групах.

Заключення. Ультразвукова еластографія надає додаткову інформацію для більш точного виявлення захворювань передміхурової залози та слугує додатковим орієнтиром для виконання біопсій. Еластографія є додатковою методикою для обстеження передміхурової залози, що доповнює традиційні обстеження: трансректальне УЗД і МРТ.

Ключові слова: еластографія, передміхурова залоза.

Захворювання передміхурової залози (ПЗ) посідають одне з провідних місць у структурі урологічних захворювань. Згідно з літературними даними, хронічний простатит виявляють у 30–58% чоловіків [1, 2]. Епідеміологічні дані свідчать, що гістологічні ознаки доброякісної гіперплазії передміхурової залози (ДППЗ) наявні у 50% чоловіків віком від 50 до 60 років та у 80–90% чоловіків віком від 70 до 80 років [3, 4]. Злоякісні новоутвореннями (ЗН) статевих органів посідають провідне місце в структурі онкологічної захворюваності. Найбільш вагомим у структурі захворюваності на ЗН сечостатевої системи є рак ПЗ (РПЗ), який характеризується не лише високими щорічними темпами приросту показника (5,0%), але й стабільним підвищенням рівня смертності.

РПЗ – найбільш поширена пухлина в Європі з високим показником захворюваності чоловіків, який перевищує показник захворюваності на рак легень та колоректальний рак. Крім того, сьогодні РПЗ посідає друге місце серед причин смерті від злоякісних новоутворень у чоловіків. У розвинених країнах РПЗ становить близько 15% від усіх пухлинних захворювань у чоловіків [5]. За даними Національного інституту раку, в Україні щорічно реєструють понад 6 тис. випадків раку ПЗ.

Незважаючи на велику кількість скринінгових обстежень, розробку нових методів візуалізації і використання інвазивних процедур, таких, як біопсія, РПЗ залишається складним для ранньої діагностики [6]. Основний недолік стандартної

мультифокальної біопсії ПЗ зумовлений недостатньою специфічністю ультразвукового обстеження, зокрема в 30% випадків вогнище пухлини ізоехогенне [7].

Мета дослідження: визначити можливості еластографії зсувної хвилі в діагностиці захворювань ПЗ.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Усього у дослідження увійшли 118 пацієнтів, які лікувалися у клініці урології НВМКЦ «ГВКГ» (м. Київ). У 89 пацієнтів була підозра на РПЗ (підвищений рівень загального PSA більше 4 нг/мл, дані отримані під час пальцевого ректального огляду). У 29 добровольців, які увійшли у контрольну групу, критеріями включення в дану групу було:

- відсутність скарг характерних для патології сечостатевої системи,
- відсутність змін під час пальцевого ректального огляду,
- нормальні значення PSA, ультразвукового обстеження та еластографії ПЗ.

Усі пацієнти контрольної групи проходили загальноклінічне обстеження в клініці урології НВМКЦ «ГВКГ».

Дослідження проводили на комплексному ультразвуковому діагностичному приладі експертного класу «RADMIR ULTIMA». Усім пацієнтам виконували комплексне трансректальне ультразвукове дослідження (ТРУЗД) ендокавітальним ЕС 6.5 МГц/10R датчиком з використанням еластографії зсувної хвилі. Під час еластографії зсувної хвилі проводили оцінювання колірної картування і вимірювання жорсткості тканин ділянок обох часток ПЗ, що співпадають з ділянками біопсій.

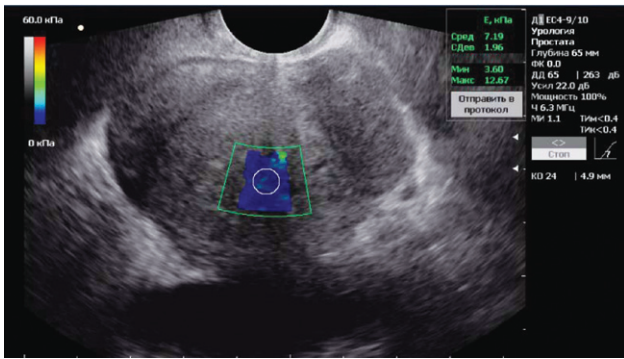
У всіх дослідженнях використовували стандартний діапазон колірної шкали жорсткості: від темно-синього (0 кПа) до яскраво-червоного (300 кПа). Під час виконання еластометрії використовували середні значення (E_{mean}). Для кожної ділянки перетворювач підтримувався в постійному положенні протягом 2–4 с до стабілізації сигналу пружності. Більш жорсткі тканини картувалися в червоний колір, у той час як м'які тканини картувалися синім кольором.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

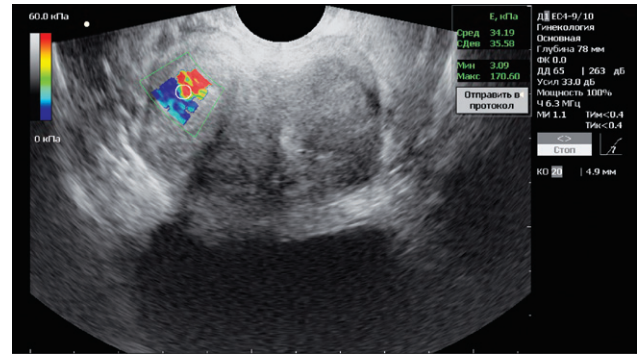
Усім 118 пацієнтам була виконана еластографія. У результаті дослідження були виявлені патоморфологічні зміни тканини ПЗ у 89 пацієнтів з елевациєю ПСА до 10 нг/мл.

У молодих пацієнтів, у яких були відсутні хвороби ПЗ (умовно здорові) – 1 група, проведення еластографії не викликало труднощів. Ехографічна картина характеризувалася чіткими та рівними контурами, відсутністю вогнищевих змін, однорідністю паренхіми, нормальними розмірами ПЗ. На еластограмах уся ПЗ картувалася рівномірно, мала м'яку еластичність і фарбувалася в темно синій колір із значенням нижче 29 кПа (мал. 1).

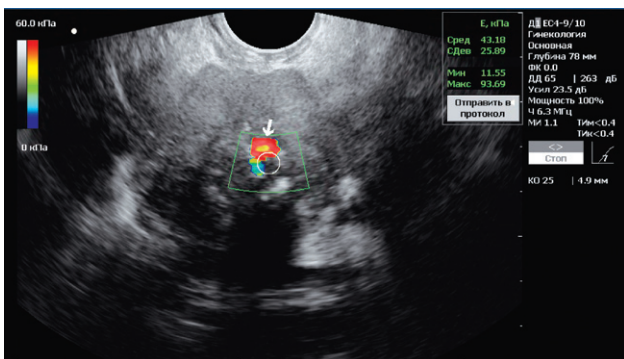
У подальшому виконували трансректальну, мультифокальну біопсію ПЗ. Біопсію виконували за стандартною 12-точковою схемою. Додатково виконували біопсію з підозрілих ділянок, виявлених за допомогою еластографії зсувної хвилі.

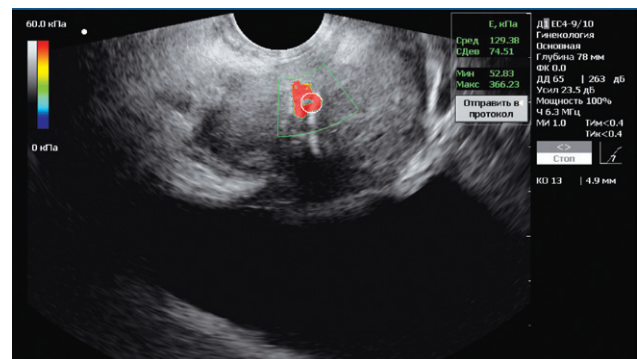
Мал. 1. Еластограма передміхурової залози без патологічних змін

Мал. 2 Еластограма при доброякісній гіперплазії передміхурової залози

Мал. 3. Еластограма при хронічному простатиті

Мал. 4. Еластограма при раку передміхурової залози

У 25 пацієнтів була зафіксована поліморфність результатів еластографії. Периферична зона залишається м'якою і однорідною (до $27,1 \pm 1,6$ кПа), тоді як центральні та перехідні зони ставали неоднорідними, з підвищеними значеннями (особливо за наявності кальцинатів) до $37,5 \pm 3,1$ кПа. Під час обстеження пацієнтів було відзначено, що інформативність еластографії помітно знижувалася у разі збільшення об'єму ПЗ (за нашими даними, понад 70 см^3). Типові периферичні зони мали значення пружності від 30 до 39 кПа (мал. 2). Після проведення біопсії ПЗ у двох пацієнтів даної групи, у яких за еластографічними показниками пружності тканини визначалася ДГПЗ, діагноз не підтвердився. Дана невідповідність, на нашу думку, зумовлена великим об'ємом ПЗ (у двох пацієнтів об'єм становив більше 70 см^3), відповідно збільшувалася і глибина сканування. Отже, інформативність еластографії зсувної хвилі в даній групі становила 95%.

У 31 пацієнта з хронічним простатитом, який був у подальшому діагностований після виконання біопсії, за результатами паталогістологічного дослідження, була констатована значна відмінність у результатах. У разі дифузної форми простатиту було зафіксовано рівномірне підвищення пружності симетричних ділянок ПЗ. Жорсткість тканин була практично однаковою у всіх зонах ПЗ і становила $44,7 \pm 1,44$ кПа. За наявності вогнищевих форм були виявлені локальні ділянки з підвищеною пружністю, але середні значення для пацієнтів даної групи становило 40–69 кПа (мал. 3). У трьох пацієнтів даної групи значення не корелюють з патгістологічними даними. Це зумовлено, насамперед, різною формою простатитів (дифузною та вогнищевою), а також наявністю ділянок фіброзу і кальцинатів. Отже, інформативність еластографії зсувної хвилі в даній групі становила 90,7%.

У 33 залози хворих на РПЗ, який був у подальшому діагностований після виконання біопсії, за результатами

паталогістологічного дослідження була виявлена залежність еластографічного зображення від декількох факторів, насамперед від стадії, форми та розмірів процесу. У цілому було зафіксовано 157 підозрілих ділянок, з яких проведено біопсію, у периферичній зоні (70%), у перехідній (17%) та в центральній (13%). Зокрема виявили багатофокусність, наявність декількох вогнищ підвищеної пружності в ПЗ, що в цілому становило 15% від загальної кількості пацієнтів. Загальне значення пружності тканини ПЗ для даної групи пацієнтів становило ≥ 70 кПа, що на еластограмах картувалося в яскраво-червоний колір (мал. 4). У трьох пацієнтів даної групи значення не корелюють з патгістологічними даними. Отже, інформативність еластографії зсувної хвилі в даній групі становила 90,1%.

ВИСНОВКИ

1. Ультразвукова еластографія дає новий параметр щодо характеристик тканини – пружність, яка в свою чергу надає додаткову інформацію для більш точного виявлення захворювань передміхурової залози (ПЗ) та є додатковим орієнтиром для виконання біопсій.
2. Еластографія забезпечує більшу інформативність локалізації підозрілих ділянок раку передміхурової залози (РПЗ).
3. Еластографія є додатковою методикою для обстеження ПЗ, що доповнює традиційні обстеження: трансректальне УЗД і МРТ. У майбутньому еластографія повинна включати об'ємну еластографію ПЗ (3D), що буде можливо тільки у комплексі з іншими методами зображень, такими як МРТ. Ці нові методики слід удосконалити для виконання прицільних біопсій у найбільш підозрілих зонах.
4. Виявлення РПЗ на ранніх стадіях дасть можливість краще оцінювати його агресивність та підвищить ефективність лікування, що зі свого боку покращить якість життя пацієнтів.

Сравнительный анализ данных эластографии сдвиговой волны при заболеваниях предстательной железы

В.Н. Кравчук

Цель исследования: определение возможности эластографии сдвиговой волны в диагностике заболеваний предстательной железы (ПЖ).

Материалы и методы. Исследование с привлечением 118 пациентов проведено в клинике урологии НВМКЦ «ГВКГ». Пациентов разделили на 4 группы: группа 1 (n=29) – контрольная (условно здоровые пациенты), группа 2 (n=25) – пациенты с подозрением на доброкачественную гиперплазию предстательной железы (ДГПЖ), группа 3 (n=31) – пациенты с подозрением на хронический простатит, группа 4 (n=33) – пациенты с подозрением на рак ПЖ. Всем пациентам проводили комплексное трансректальное ультразвуковое исследование (ТРУЗИ) эндокавитальным датчиком ЕС 6,5 МГц/10R. Пациентам 2, 3, 4 групп выполняли трансректальную мультифокальную биопсию ПЖ по стандартной 12-точечной схеме, дополнительно – биопсию из подозрительных участков, выявленных с помощью эластографии сдвиговой волны.

Результаты. Установлено значение упругости ткани ПЖ без патологии – до 29 кПа, при ДГПЖ – 30–39 кПа, при хроническом простатите – 40–69 кПа, при раке ПЖ – более 70 кПа. Отмечено высокую информативность эластографии сдвиговой волны, которая составила более 90% во всех группах.

Заключение. Ультразвуковая эластография предоставляет дополнительную информацию для более точного выявления заболеваний предстательной железы (ПЖ) и служит дополнительным ориентиром для выполнения биопсии. Эластография является дополнительной методикой для обследования ПЖ, которая дополняет традиционные обследования: трансректальное УЗИ и МРТ.

Ключевые слова: эластография, предстательная железа.

Comparative analysis of shear-wave elastography results in diagnostics of the prostate diseases

V.M. Kravchuk

The objective: to determine shear wave elastography capabilities in diagnostics of the prostate diseases.

Materials and methods. 118 patients treated in the urology clinic of the NMMCC «MMCH» were included to the survey. Patients were distributed into four groups: group 1 (n=29) – control (conditionally healthy patients), group 2 (n=25) patients with suspicion for benign prostatic hyperplasia (BPH), group 3 (n=31) patients with suspicion for chronic prostatitis, group 4 (n=33) patients with suspicion for prostatic cancer. All patients underwent complex transrectal ultrasound examination by endocavitary EC 6,5 MHz/10R probe applying shear wave elastography. Transrectal multifocal biopsy of the prostate by standard 12-points scheme had been performed to the patients of 2, 3, 4 groups. Additional biopsy of the suspicious areas detected by shear wave elastography had been performed.

Results. Elasticity values of the prostate gland tissue established: <29 kPa – normal prostate, 30–39 kPa – benign prostatic hyperplasia, 40–69 kPa – chronic prostatitis, >70 kPa – prostatic cancer. High informativity of shear wave elastography more than 90% in all groups had been noticed.

Conclusion. Ultrasound elastography provides additional information for more precise detection of the prostate diseases and as auxiliary technique for examination of the prostate, supplementing traditional methods: ultrasound and MRI.

Key words: elastography, prostatic gland

Сведения об авторе

Кравчук Вадим Николаевич – Национальный военно-медицинский клинический центр «ГВКГ», 02000, г. Киев, ул. Госпитальная, 18а; тел.: (044) 521-84-13, (098) 258-97-71. E-mail: kravvad@gmail.com

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мавров И.И. Половые болезни. – Харьков: Факт, 2002. – 788 с.
2. Jonsson K. Chronic abacterial prostatitis: Living with a troublesome disease affecting many aspects of life / K. Jonsson, H. Hedelin // Scand. J. Urol. Nephrol. – 2008. – Т. 42, № 6. – P. 1–6.
3. Mirone V. Androgens and benign prostatic hyperplasia / V. Mirone, F. Fusco, P. Verze et al. // Eur. Urol. Suppl. – 2006. – Vol. 5. – P. 410–417.
4. Novara G. Inflammation, apoptosis and BPH: What is the evidens? / G. Novara, A. Galfano, R. Boscolo Berto et al. // Eur. Urol. Suppl. – 2006. – № 5. – P. 401–409.
5. Федоренко З.П. Стан організації онкологічної допомоги хворим зі злоякісними новоутвореннями чоловічих сечостатевих органів в Україні / З.П. Федоренко, Л.О. Гулак, А.Ю. Рижов, та ін. // Онкоурологія. – 2017. – № 3 (27). – С. 39–44.
6. Onur R. Contemporary impact of transrectal ultrasound lesions 169for prostate cancer detection / R. Onur, P. Littrup, J. Pontes, et al. // J. Urol. – 2004. – 172 (2). – P. 512–514.
7. Heidenreich A. EAU guidelines on prostate cancer. Part 1: screening, diagnosis and treatment of clinically localized disease / A. Heidenreich, P.J. Bastian, J. Bellmunt et al. // Uroweb. – 2012.

Статья поступила в редакцию 24.07.2018